

INSATSER EFTER BEHOV ELLER TRADITION? EN STUDIE OM DEN SOCIALA BARNAVÅRDENS ÖPPENVÅRDSINSATSER

Joakim Isaksson, David Pålsson och My Nässlander Örninge

Institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet

Den sociala barnavården i Sverige karaktäriseras av ett fokus på tidiga och frivilliga insatser för att utjämna livsvillkor i befolkningen. Till skillnad från många andra länder hanterar det svenska systemet en mängd målgrupper, alltifrån barn utsatta för omsorgsbrister och övergrepp till skolproblematik och normbrytande beteenden bland unga. Den kommunala sociala barnavården har stor frihet att besluta om hur öppenvården ska organiseras och utföras, men i enlighet med verksamhetens övergripande familjestödsorientering är insatserna traditionellt riktade mot att ge stöd till familjen i sin helhet för att därigenom förbättra barns situationer. De senaste decennierna syns ett ökat inslag av privata utförare, användning av manualbaserade insatser, politiskt fokus på särskilda målgrupper (kriminella ungdomar, hemmasittare, våld) samt ökad betoning på ett barnrättsperspektiv. I dagsläget betonas öppenvårdsinsatsernas förebyggande potential starkt och bland annat finns ambitioner att bygga ut samhällets öppna insatser genom att exempelvis erbjuda fler icke-behovsprövade insatser. Samtidigt finns begränsad kunskap om vilka insatser som faktiskt erbjuds och det förekommer betydande lokala variationer. Presentationen är en del av forskningsprogrammet ”Barnets färd genom den sociala barnavården” som följer 2,123 barn där utredning inletts i åtta kommuner i region Stockholm. Föreliggande presentation bygger dels på deskriptiva enkätdata, dels på intervjuer med chefer för såväl beställar- som utförarenheter (n=19) i kommunerna. Syftet med presentationen är att ge en närmare bild av utbudet av öppenvårdsinsatser, vad som styr utbudet, samt insatsernas förutsättningar att möta olika typer av behov bland klienter. Preliminära resultat visar att öppenvård är den klart vanligaste insatsen i de kommuner som studerats. Av de 34 procent barn som beviljades insatser erhöll 95 procent öppenvårdsinsatser. Den dominerande insatsen enligt enkäten var familjebehandling, följt av annan öppenvård samt kontaktfamilj/-person. I praktiken förekom cirka 30 insatser i kommunerna, men vanligast var traditionell familjebehandling, föräldrastödsinsatser, insatser för våldsutsatta barn och missbrukande unga samt kontaktperson/-familj. Däremot var det ovanligare med insatser direkt riktade mot skolproblematik, ungdomsproblematik och barn som anhöriga. Av intervjuerna framgår följande teman 1) Insats efter behov eller tradition?, 2) Tillgängliga insatser för barnet eller familjen? samt 3) Barnavårdens roll i förhållande till olika problematiker. Resultatet diskuteras utifrån den sociala barnavårdens roll och ansvar för olika grupper av utsatta barn och dess relation till andra samhällsinstanser.

Nyckelord: Öppenvårdsinsatser, socialtjänst, social barnavård, familjebehandling